

Pethő József

SZABÓ SZINDBÁD ÉS TÁRSAI **A névadás szerepe a Krúdy-stílus iróniájában**

1. **Bevezetés.** – „A neveknek szaguk van” – állítja *Asszonyágok díja* című regényében Krúdy Gyula. A neveknek ez a „bukéja” – talán joggal mondhatjuk így is, mivel Krúdy a neveket szóban forgó gondolatmenetében éppen különböző borokkal kapcsolja össze –, szóval ez a „buké” bizony lehet ironikus is. Mint ahogyan érezzük az iróniát mindjárt a fent idézett állítást magában foglaló citátum gondolatmenetében is: „Ha egy embert Érmellékinek vagy Hegyaljainak hívnának, nem lehetne róla rosszat feltételezni távolról sem. A neveknek szaguk van, amelyek nyomban megütik az ember orrát, amint hallja őket. Lehet-e elképzelni egy embert, akit például Bakatornak hívnak valamely vérszegény, életunt alakban, halotti fehér harisnyában és papírszínű füllel? Ellenkezőleg: életerős, vérpiros, harsogó hangú és nadrágszíjokkal bibelődő emberek jutnak eszünkbe...” (KRÚDY 1978: 414–5).

Emellett még számos idézettel igazolhatnánk, hogy Krúdy különös jelentőséget tulajdonított a neveknek. Legalább egyre hadd hivatkozzam még itt: Az akasztott ember című novellából kiemelt rövid részlet ugyanis két fontos, témánkat érintő vonatkozás tekintetében is informatív. Egyfelől rámutat arra, hogy Krúdy mennyire fontosnak tartotta a névválasztást, másrészt arra, hogy mennyire összetettnek tartja a jelentésadás szempontjából a személynevet: „én százféle nevet gondoltam ki Szerecsenfő számára, és végeredményben mégis a Szerafin illett reá a leginkább. Mert nevében benne volt az ősz s a tavasz, a szomorúság és a vidámság” (KRÚDY 1981: 243).

Annak érintésére, hogy a szöveggel való találkozás „másik oldalán”, azaz a befogadói-interpretálói értelmezésben mennyire válnak jelentőssé és jelentéssé Krúdy nevei, szintén csak egy szövegrészletet van módom most idézni. Az irodalomtudományi-stilisztikai elemzések (lásd pl. PERKÁTAI 1938, GINTLI 2005) helyett az esztéta POSZLER GYÖRGY (2003: 300) *Vallomás Visztula Bellához* című – nyilván nem véletlenül szintén kissé ironikus felhangú – esszéjének egy részletét választottam. „Igen, a Krúdy nevei. Mindig hatott rám a varázs. Vonzottak, a szó egzisztenciális értelmében is. Szomjas

Gusztihoz elmentem volna társnak a vidéki ügyvédi irodába. Rezeda Kázmérhoz cimborának a füstös pesti redakciókba. Alvinczi Eduárdhoz inasnak suhanó vörös postakocsira. De Visztula Bella a legvégzetesebb. [Új bek.] Rajna Róza hidegen hagy. Kicsit pökhendi lehet, kihívó modorú. Meg mit alliterál nekem. Szajna Eszterben nem bíznék. Talán szenvedélyes, de biztos könnyűvérű. Ne kellesse magát előttem. Elba Annára valamelyest felfigyelnék. Lágynak érzem, meg érzélgősnek is. Nem sokáig maradnék mellette. Dráva Böskén csak nevetek. Biztos kövér lesz, csontosan nagy lábú. Elmegyek mellette az utcán. Jeniszej Olga, bizony, megragad. Hűvösen előkelő, de jeges is. Meg kell szabadulnom tőle. Ám Visztula Bellában a művészet hatalmas. Ahogy fut, egyre északabbra, a hideg Balti-tengernek. Amint vezetékeve diktálja. De marad mindig a közelben, melegen színes pongyolában. Amint a keresztnéve diktálja, Futnék utána északnak, hogy visszahozzam. Mennék hozzá a közelbe, hogy megérinthessem. Élném vele a művészet mintha-világát, messze a hétköznapok fölött. [Új bek.] Meg – bár gácsérbajszom nincs és kapitány sem vagyok – várnék rá, öngyilkosságra szántan a Ligetben. Amikor hull a hó, mint az emlékezet. Mondom, öngyilkosságra szántan a Ligetben. Amikor hull a hó, mint az emlékezet. Csak pisztolyt nem vinnék. Fegyverhez nem értek. Még kárt tennék magamban.”

Mindennek ellenére Krúdy névadását sajnos viszonylag kevés dolgozat választotta eddig tárgyának: tudomásom szerint mindössze négy (KOVALOVSKY 1956, J. SOLTÉSZ 1989, PETHŐ 1999, PETHŐ 2000).¹

Hasonlóképpen hiányos az életmű ironikus rétegének leírása – annak ellenére, hogy a Krúdy-stílust elemző munkákban gyakran találunk nyomatékos utalásokat az irónia alakzatára (lásd pl. KEMÉNY 1991. 49 és passim, KEMÉNY 2002. 172 és passim, FRIED 2003 stb.). A Krúdy-próza stilisztikai bemutatásához azonban – be kell látnunk – elengedhetetlen feladat az irónia életműbeli szerepének alapos feltárása, enélkül a Krúdy-művek jelentés- és stíluszervezetének leírása féloldalas, és így félrevezető marad.

Magam a jelen előadásban arra a feladatra vállalkozom, hogy első megközelítésben – ebből is következően: vázlatosan – az írói névadást, az irónia nyelvi megjelenésének egyik karakterisztikus módját vizsgáljam az életműben. Mivel – mint erre fent is utaltam – Krúdy névadását igen kevés dolgozat tárgyalja, korábbi eredményekre ezen a területen csak igen korlátozott mértékben lehet támaszkodni. Ebből következően is a részletes, rendszerező kifejtés helyett a konkrét cél most még csak a legalapvetőbb kérdések felvetése, prototipikus példák bemutatása és rövid elemzése lehet.

2. Az irónia fogalmáról. – A Kis magyar retorika, a legismertebb – és mondhatni: kanonikus – magyar retorikai kézikönyv meghatározása szerint az irónia olyan szemantikai alakzat, amelynek lényegi tulajdonsága az, hogy „mást mondunk, mint amit gondolunk; leggyakrabban az ellenkezőjét gondoljuk annak, amit mondunk, és akkor használjuk, ha az igazat, a valóságnak megfelelőt nem mondhatjuk ki, vagy nem akarjuk kimondani. Többnyire feddés dicséret formájában vagy ennek ellenkezője. Az irónia gyakran más alakzatokkal együtt, azokkal összefonódva jelentkezik. Ilyenek az

¹ GINTLI 2005. (vö. még KELEMEN 2002) Krúdy alteregói kapcsán vizsgálja a névadás jelentőségét. Valóban ez az egyik legfontosabb terület lehet Krúdy írói névadásának vizsgálatában, viszont mindenképpen szükséges ennél szélesebb körre kiterjeszteni a leírást.

ambiguitas² és a hiperbola. Egyetlen szóban kifejezett irónia is képes az egész mondatot, mondatösszefüggést is átszínezni, s akkor gondolatalakzattá alakul. Különös esete az „önirónia” (SZABÓ G. – SZÖRÉNYI 1988: 169–70).

Ennel a leírásnál árnyaltabb képet ad TÁTRAI (2006, 2007), aki főként a SPERBER WILSON-féle kognitív keretű magyarázatra építve pragmatikai szempontból közelíti meg az iróniát. TÁTRAI iróniajellemezéséből különösen a következők tűnnek szempontunkból hasznosíthatónak: az irónia alkalmazásával lehetővé válik az implicit értékelés, a megnyilatkozó kétségbe vonja az ironikusan mondottak eredeti kiindulópontjának, azaz értékelési centrumának megfelelőségét, helyénvalóságát, és egyúttal az általa ajánlott értékelési centrum adekvátabb voltát implikálja, amelyhez általában leginkább kritikai attitűd kapcsolódik. Egy megnyilatkozás (vagy megnyilatkozás-részlet) ironikus értelmezése során a reprezentációt az adott kommunikációs feltételek között nem érezzük helyénvalónak, felismerjük, hogy ellentmondás van az adott reprezentáció és a között a tényállás között, amelyet az megjeleníteni kíván. Ennélfogva a sikeres értelmezés érdekében olyan következtetéseket hajtunk végre, olyan kontextust hozunk létre, amely lehetővé teszi, hogy az adott nyelvi reprezentáció értelmezése megfeleljen a résztvevők kommunikációs igényeinek, azaz relevánssá váljon. Ez a modell egyebek mellett megkérdőjelezi a nem ironikus és az ironikus értelmezés merev szembeállíthatóságát is, így azzal is tud számolni, hogy az ironikus attitűdnek többféle árnyalata létezhet: néha alig észlelhető, néha viszont erősen szembehelyezkedő, ezek között aztán természetesen átmeneti attitűdök is léteznek. Az iróniának összességében relativizáló funkciója van, azaz az irónia megmutatja, hogy a dolgokat többféle kiindulópontból lehet értékelni, ám bizonyos kiindulópontok adott diskurzusban kevésbé adekvátak, mint mások. A pragmatikai megközelítés tehát az iróniát így az implicit jelentésképzés egyik sajátos és lényeges lehetőségeként értelmezi.

3. Az ironikus nevek a Krúdy-szövegek stílus- és értelemszerkezetében

3.1. A névadás mint ironikus gesztus. – A féktelen szenvedély történetéből című Szindbád-novella főhősének, Szabó Szindbádnak nem csak a neve ironikus: a szöveg magának a főhős megnevezésének aktusát is erősen ironikussá teszi (vö. KELEMEN 2003: 52). Szabó Szindbád apja először a *Napoleon*, *Garibaldi*, *Stanley* nevek között válogat, de egyiket sem tartja megfelelőnek fia számára, mivel a *Napoleon*-t idejétmúltnak, a másik kettőt meg túl közönségesnek, köznapinak véli. A novella bevezetésében a narrátor³ ekképp beszéli el ennek történetét: „Csak hallgasd meg Szabó Szindbád történetét, akit éppen a kalandos hajós tiszteletére Magyarországon egykor erre a névre kereszteltetett apja, miután sokáig habozott a *Napoleon*, *Garibaldi*, *Stanley* nevek között, amelyek a tizenkilencedik században divatban voltak! – mond a félkeményre vasalt inggalléros öregúr, aki mindig egyformán szólalt meg, mintha ő tudná egyedül a:

² Az ambiguitas (SZABÓ G. – SZÖRÉNYI 1988: 173) meghatározása szerint olyan többértelműség, melyben egy szó vagy egy kifejezés adott szintaktikai helyzetben egyértelmű ugyan, de az értelmezés szempontjából, tehát szemantikailag meghatározatlan, különböző értelmezési lehetőségei vannak, az iróniától abban különbözik, hogy mindkét (vagy akár több) jelentése érvényes.

³ Figyelmet érdemel a másodlagos történetmondó szintén ironikus jellemzése is: „mindig egyformán szólalt meg, mintha ő tudná egyedül az igazságot a földi történetek között”.

igazságot a földi történetek között. [Új bekezdés] – Napóleon neve már nem volt eléggé aktuális. Garibaldi nevét hivatalnok emberek is viselték, Stanley-nak mondotta magát minden utazó, aki Püspökladányig merészkedett.”

Még kiélezettebb iróniával tárgyalja a névadást a *Függvényesi, az ország keresztapja* című novella. A korban oly divatos magyarosító névadás karikírozó bemutatása más aspektusból öniróniaként is értelmezhető: valójában Krúdy saját névadásának is karikatúráját adja (legalábbis írói névadásának egyik típusáét). A történet főhőse Függvényesi, az ország keresztapja, „egy kövér budai professzor”, aki azt „intézte, hogy ki micsoda nevet kapjon a névmagyarosítás után”. Így aztán jártában-keltében nem törte egyében a fejét, mint új és új nevek kitalálásán. „Ha végigmegyek az Aranykakas utcán, ha sétálok a budai bástyán, ha rohanvást járó lóvonatunk elöl igyekszem félreugrani a pesti utcákon, ha Popper Nepomuki János kereskedelmi iskolájában tanítgatom a nebulókat a kettős könyvvitelre: mindig csak újabb és újabb szép nevek kitalálásán töröm a fejemet” – ecseteli munkája nehézségeit és veszélyeit feleségének. Ezek után aztán a helyes névadás módszereibe is beavatja az asszonykát. „Megyek az utcán ... eszembe jut egy szó. Példának okáért ez a szó: szabály. Szabály, szabály, mondogatom magamban. anélkül hogy tudnám, ez a szó valaha hasznomra lesz. Ámde, mire az utca végére érek, már világos előttem, hogy ebből a szóból igen szép magyar nevet lehet komponálni, amely név viselőjének minden karakterét megmutatja, sőt hitelét is emeli, ami nem utolsó dolog a mai világban. Vajon kitalálod-e, életem társa, hogy milyen magyar nevet lehet formálni a »szabály« szóból?” Az asszonyka erre a *Szabályi* nevet javasolja, mert „így benne van a szó végén az ipszilon is, amit a névmagyarosítók kedvelnek”. Függvényesi azonban elégedetlen a javaslattal: „Tévedtél, kedvesem – felelt szelíd leereszkedéssel az ország keresztapja. – A szabály szónak név alakjában nem szabad másként hangzani, mint Szabályosi, mert így mindent kifejez a név. Mert legyen minden Svarcból Kovács vagy Szabó, amikor itt van ez a gyönyörű szó, amely egy egész életre irányt, jellemet, sőt tán tisztességet is ad viselőjének? Ha nem hívnának Függvényesinek, amely nevet, mint saját találmányomat, egymagam viselem Magyarországon: szent becsületszavamra mondom, Szabályosi szeretnek lenni. Sajnos, törvényeink értelmében az ember csak egyszer magyarosíthatja a nevét. Szabályosi! Milyen rendes, gondtalan ember lehet az, aki valaha ezt a nevet viselendi!” A név aztán úgy elbűvöli a kis asszonykát, hogy a következőképp kérleli a férjét: „- Kedves, jó uram ... ez a név nekem annyira megtetszett, hogy ezentúl, ha megengeded, itthon, negyszem között Szabályosinak foglak szólítani.”

3.2. Az ironikus nevek néhány típusa. – Az alábbiakban tekintsük át röviden az ironikus nevek néhány jellemző típusát. A vizsgálatba bevont névanyag két nagyobb csoportra osztható: egyrészt tekintettel voltam a Krúdy-eletmű egészére, azaz adott szempontom szerint minden számomra elérhető miből valogattam neveket. Kiinduló-, illetve támpontul mindenekelőtt KOVALOVSKY MIKLÓS és J. SOLTESZ KATALIN fent említett dolgozatait használtam fel. Másodsorban lényegében teljességre törekedve igyekeztem földolgozni a *Szindbád* címen KOZOVCSA SANDOR által összeállított gyűjteményes kötetet: ez azt jelenti, hogy a kötetben szereplő névanyagból kigyűjtöttem azokat, amelyek ironikusnak minősíthetők (itt viszont csak azokat a neveket van módom említeni, amelyek szerintem különösen jellemzőek).

3.2.1. Az *-i* képző segítségével bármely szóból vagy akár önkényes hangsorból lehet fiktív vezetéknevet fabrikálni (mint azt fent Függvényesi, az ország keresztapja című novella alapján láthattuk). Pl. *Bánati, Császárkabáti, Elefánthy, Fáradi, Fajdkakasi, Hábfehéri*.

3.2.2. A romantika különlegességkedelésének iróniájaként értelmezhetők a következő nevek, ezekben mind a családnév, mind a keresztnév különleges: *Matskaházi Klaránsz, Hollólendvai Jeromos, Szarvashegyi-Fácánkúti Edmund, Szerelem-völgyi Áldáska, Hattyufalvi Etele*; a *-vári, -váry* utótagúak: *Garamváry Estella, Lányvári Izabella, Zöldvári Agnéta*.

3.2.3. Különleges hangzású (hangtani felépítésű) nevek. A *Már Mira* például nemcsak különösnek, hanem ironikusnak is hat. A név különlegessége szójátékszerű voltából fakad (vö. paronomázia⁴). Így különösen szándékoltnak, művésziessnek tűnik, olyan önkényes névválasztásnak, amelynek célja a különlegesség érzékeltetése, a feltűnőségnek ez a szándéka azonban önmaga visszájára fordul, a komikum határáig viszi el a különleges hangtani felépítés miatt a nevet, így az ironikussá válik. Ide sorolhatók a hasonló hangzású névpárok, *Bicskei* és *Bocskai, Mitskei* és *Matskási, Pricsei* és *Prócsai*

3.2.4. Az olykor „túlzottan is beszélő” nevek. *Csinosi* például hódító férfiú, *Diszkanti* úr dalárdatag, báró *Koczintsi* él-hal a borokért.

3.2.5. Kontrasztnevek. Például *Himeny* úrnak, az *Az óbudai szépségkirálynő* című novella hősének nevével ellentétben nem a párok összeboronálása célja. Szerinte a házasság, a szerelem, a nőekkel való foglalkozás veszélyekkel jár, „a női ismeretségek, kalandok és az ezek folytán keletkező éjjeli álmok, nappali ábrándok” még az előrehaladott életkorban is ártalmas hatásúak lehetnek. Így aztán az az életcélja, hogy legalábbis „azokat a vőlegényeket, akik gyengeszívűségüknél sorra hajlamosak a halálra, elválassa a menyasszonyaiktól, mielőtt a baj bekövetkezne”. Az *Uriember nem tér vissza a másvilágról* című novella egyik szereplőjét *Garibaldi*-nak hívják. Az elbeszélő fontosnak tartja megjegyezni róla azt is, hogy „neve megfelelt egyéniségének”. *Garibaldi* tulajdonságainak, „mindenféle tudományá”-nak ezután következő felsorolása viszont ironikus ellentétét nyújtja mindannak, amit az előreutalás, azaz a legendás olasz szabadsághős és a „mi *Garibaldink*” összekapcsolása ígér: „Értette a valódi *Motesiczky*-féle sonkapác elkészítésének titkát, de tudott orvosságot a szemölcsök ellen is. Felismerte a hamisított sáfrányt és paprikát, a szemüvege tisztán tartásához egy csomag cigarettapapirost hordott a mellényzsebében, mindenféle szimű görögtüzeket tudott készíteni, ha tűzijátékos majálisra készülődtek a háznál (rózsaszimű görögtüzenek híre volt), szere volt a tyúkszem ellen, javaslata az új cipő nyikorgásának megszüntetésére (esténként olajjal kellett bekenni a talpakat), és a nehezen járó üveg dugót könnyedén kiszedte a palack nyakából”. *A patikusné* c. novella patikárosnéjának „már a neve is varázslatosan hangzott: *Ceciliának* hívták”. „Mily könnyuszerrel lehet e név elé a szent szót alkalmazni!” – füzi hozzá a narrátor. Az ezután következő jellemzés azonban itt sem a név ígerte várakozásoknak fele meg, azaz nem a varázslatok szférájába emelkedett, szent életű asszonyt mutat, hanem egy vaskosan hétköznapi „igazi, hazikenyér és

⁴ A paronomázia az adjekció egyik alakzata. A klasszikus retorikában részleges ismétlesen alapuló gondolatalakzat, melyben valamely szót hasonló hangzású vagy azonosan hangzó, de részben eltérő jelentésű szó követ.

befőttem polgarasszony” t. „Jo, egészséges, elég nagy szája volt Ceclának – amely száj alkalmas a hagymás heringek elfogyasztásához is, és esetleg söröspoharat ürít utána. Az őta is husos volt, és elég nagy, hogy mindenféle szagokat megérezzen az életben. [...] Öröms elettárs lehet egy ilyen asszony, aki a legkisebb ízekeket is észreveszi az ételben, de etvagyja is olyan, hogy mindent szeret, és a tanyérját kitöri az ételek után.”

4. Összegzés. Visszautalva FÁTRAI fenti ironiajellemezésére mindenképp fontosnak tunk itt azt kiemelni, hogy az ironia olyan jelentésvaltozást, -módosulást idéz elő a Krúdy-szövegben, amely megvaltoztatja a jelentések egymáshoz viszonyított helyzetét, és ezzel összefüggésben az értékelesi centrumok rögzítettségét, illetőleg rögzíthetőségét. Nem érdektelen összefüggésbe hozni itt az ironikus nevek létesa, kettős természetű humorat azzal sem, amit DE MAN – Baudelaire nyomán – az ironia „megkettőződött természet”-éről mond. Az ironia ebben a megközelítésben „az önmagára ismerő szubjektum szintjeinek diszkontinuitását és pluralitását jelzi” (DE MAN 1996: 38-9).

A különböző jelentéseknek az ironia által történő egymás mellé helyezése, és így relativizálása, „jateka”, és ezáltal elbizonytalanítása, folyamatos megkérdőjelezése TOICSVAI NAGY következő, más nyelvi jelenségek vizsgálatából tanulságként levont megállapításával is egybecseng: „A legmegszokottabb jelentésszerkezetek társulnak a megszokatlanabbakkal, a metaforikus kifejezések, hasonlatok, halmozások fogalmi tartományai között a konceptuális távolság kicsi vagy éppen nagy, a megfelelések sűrűsége egyszer nagyfokú, másszor kismértékű. Az elbeszélő egyszer magához beszél, egyszer kiszól az olvasóhoz, ismét máskor mintegy távolságtartó, tárgyilagos történetmondó viselkedik.(..) e beszéd maga a jelenvalólét felismerése önnön létezéséről, mely világban-benne-lét. Mindezzel a magyar nyelv korábban felderítetlen jelentésbeli, szövegtani lehetőségeit valósítja meg, az önmegértés és a világleírás korábbi magabiztosságára visszakerdeze.” (TOICSVAI NAGY 2004: 104).

Mindezek alapján stílus-, illetve prózatörténeti aspektusból közelítve a Krúdy-szövegek – a névadásban is karakteresen megjelenő – ironiáját abban a folyamatban helyezhetjük el, amely egyebek mellett a világok osztottságának tapasztalata, az epikai hős kérdéses identitása, a beszédhorizont dialogikus kettőződése és a nyelvi repartíció nyomán az osztatlan narrativa uralmának megtörését jelentette (vö. KULCSÁR SZABÓ 1993: 69).

Hivatkozott irodalom

- FRIED ISTVÁN 2003. Az elbeszélő mint útárs. *Forrás* 10: 37-49.
- GINTLI TIBOR 2005. „Valaki van, aki nincs”. *Személyiségbeszélés és identitás Krúdy Gyula regényeiben*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- KELEMEN ZOLTÁN 2002. *Történelmi emlékezet és mítikus történet Krúdy Gyula műveiben*. Doktori értekezés.
- KELEMEN ZOLTÁN 2003. Szindbád és a többiek. *Forrás* 10: 50-54.
- KEMÉNY GÁBOR 1991. *Szindbád nyomában*. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézete.
- KEMÉNY GÁBOR 2002. *Bevezetés a nyelvi kép stílusztikájába*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- KOVALOVSKY MIKLÓS 1956. Krúdy Gyula és a nevek. In: BARCZI GEZA – BENKŐ LORAND szerk. *Emlékkönyv Pais Dezso hetvenedik születésnapjára*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 526-33.

- KRÚDY GYULA 1978. Asszonyságok díja. In: *Pesti nőabló*. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó. 414–5.
- KRÚDY GYULA 1981. Az akasztott ember. In: *Télihold*. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó. 243.
- KULCSÁR SZABÓ ERNŐ 1993. Törvény és szabály között. Az elbeszélés mint nyelvi-poétikai magatartás a harmincas évek regényeiben. In: KADDEBO LÓRÁNT – KULCSÁR SZABÓ ERNŐ szerk. *Szintézis nélküli évek*. Pécs: Janus Pannonius Egyetemi Kiadó. 37–81.
- LAJOS MÁX, PAUL 1996. A temporalitás retorikája. In: THOMKA BEÁTA szerk. *Az irodalom elméletei* I. Pécs: Jelenkor. 5–60.
- PERKATALL ASZÓ 1938. *Krúdy Gyula*. Szeged: Délmagyarország.
- PETHŐ JOZSEF 1999. Krúdy Gyula személynévadása első Szindbád-kötetében. *Névtani Értesítő* 21: 299–304.
- PETHŐ JOZSEF 2000. „Aki az igazi nevünkön nevez végre...” (Krúdy Gyula írói névadása a *Szindbád megtérése* című kötetben). *Névtani Értesítő* 22: 97–103.
- POSZTER GYÖRGY 2003. A költészet szelíd hatalma. FÁBRI ANNA szerk. *Krúdy Gyula. Az élet álom*. Budapest: Nap Kiadó.
- J. SOLTESI KATALIN 1989. Krúdy Gyula névadása. *Magyar Nyelvőr* 452–64.
- TATRAI SZILÁRD 2006. *Ironia*. Kézirat.
- TATRAI SZILÁRD 2007. Az ironia alkalmazásának stílustörténeti vonatkozásaihoz. In: MATICSÁK SANDOR szerk. *Nyelv, nemzet, identitás* I. Budapest–Debrecen: Nemzetközi Magyarstudományi Társaság. 395–403.
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2004. A képzeleti jelentéstana Krúdy műveiben. In: JENEI TERÉZ – PETHŐ JOZSEF szerk. *Stilus és jelentés. Tanulmányok Krúdy stílusáról*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 93–105.